

Revize nálezů z pravěkých lokalit ve Svěbořicích v Ralsku, okr. Česká Lípa

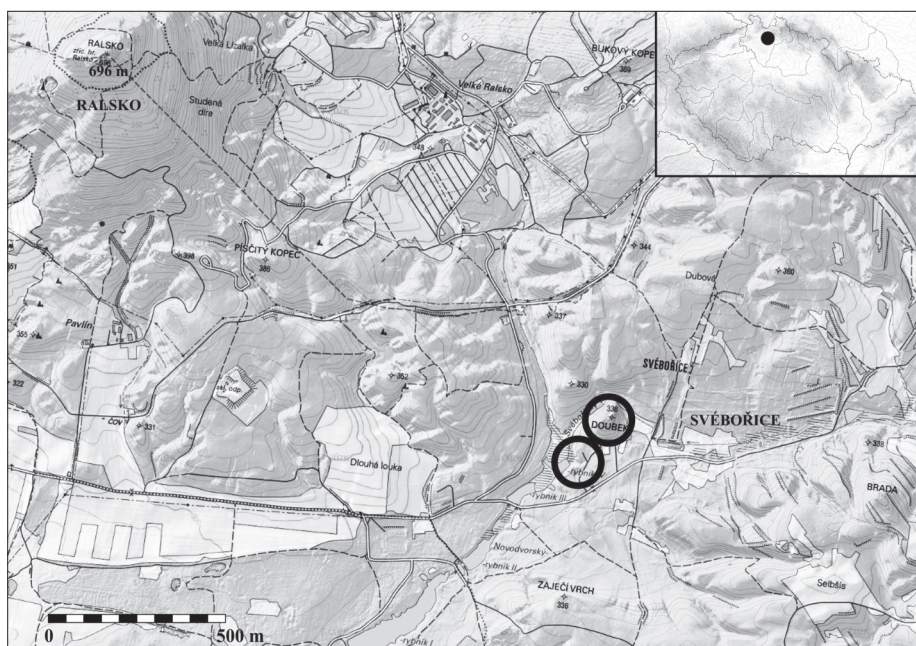
Vladimír Peša – Petr Jenč

1. ÚVOD

Dubový vrch (Doubek, původně Eichberg nebo Schanzenberg) u dnes zaniklé obce Svěbořice v prostoru bývalého vojenského výcvikového prostoru Ralsko leží v jihovýchodní části okresu Česká Lípa a je v literatuře jednou z mála polykulturních pravěkých lokalit na severu Čech mimo tradiční sídelní oblasti Polabí a Pojizeří. I když v průběhu posledních 17 let je archeologii Českolipska věnovaná soustavnější pozornost, lokality typu Svěbořice se dosud objevit nepodařilo. Dubový vrch je zajímavý tím, že se nejedná o rovinnou lokalitu jako v sídelním mikroareálu Stvolínky–Holany na jihozápadním Českolipsku, ale o lokalitu vyvýšenou. V souvislosti se zpracováním pravěku širšího okolí Mimoně a Ralska (Peša 2012; Peša – Šrein – Šreinová 2013) jsme proto provedli revizi nálezových okolností a dochovaných nálezů, které jsou předmětem tohoto příspěvku. Na rozdíl od starší publikace Jiřího Waldhausera (1971) zde předkládáme úplnou obrazovou dokumentaci s podrobným popisem tohoto významného souboru. Příspěvek přináší rovněž odpověď na otázku, zda je na lokalitě potenciál k budoucím revizním výzkumům.

2. PŘÍRODNÍ PODMÍNKY

Dubový vrch (336 m n. m., převýšení 30 m) leží uprostřed mělkého širokého údolí Svěbořického potoka, který se asi po 6 kilometrech západním směrem vlévá do řeky Ploučnice (obr. 1). Z návětrné severozápadní strany je chráněn horou Ralsko (696 m n. m.) a na severovýchodě skupinou vrchů u Hamru na Jezeře. Na severu je mezi nimi otevřen koridor s bezejmenným přítokem Svěbořického potoka, který umožňuje spojení se Stráží pod Ralskem a severním plochým předhůřím Lužických hor a Ještědského hřbetu. Na jih terén pozvolna stoupá do široké náhorní planiny (Kuřívody a bývalé obce Židlov – Okna – Olšina v Ralsku), z níž vytékají pravostranné přítoky Jizery.

Obr. 1. Lokality Svěbořice – „pod Dubovým vrchem“ a „Dubový vrch“, okr. Česká Lípa, Liberecký kraj. Grafika Vojtěch Novák (VMG ČL)

Podloží Dubového vrchu i okolního zvlněného reliéfu tvoří pískovce jizerského souvrství a ve vyšší úrovni potočních niv různé typy písčitých, méně písčitohlinitých sedimentů. Tyto celkově málo příznivé podmínky pro osídlení kompenzuje jen několik malých sprašových ostrůvků navazujících na nivní sedimenty Svěbořického potoka, a to především východně od Dubového vrchu (geologická mapa ČR, list 03-31 Mimoň, 1998). V současnosti v okolí převažují borové nebo smrkové monokultury, podle rekonstrukční mapy jim předcházely pravděpodobně acidofilní bikové, jedlové, březové, nebo borové doubravy (*Mackovčín – Sedláček – Kuncová eds. 2002*). Vlastní svahy Dubového vrchu porůstá bučina s dominantní příměsí dubů a bříz. Klimaticky patří oblast do kategorie MT 7, která v rámci Českolipska patří spíše k chladnějším, podobně jako Benešovské Středohoří nebo centrální oblast Kokořínska. Pro srovnání, sídelní mikroregion Holany–Stvolínky leží v MT 9 a pravěké sídelní enklávy v navazujících oblastech Litoměřicka a středního Pojizeří v MT 11. V praxi to znamená např. o 10 dnů delší zimu, o 1 °C nižší průměrnou teplotu na jaře a v létě a o 50 mm vyšší množství srážek v ročním průměru i ve vegetačním období (*Mackovčín – Sedláček – Kuncová eds. 2002*).

3. PRAVĚKÉ LOKALITY

Na katastrálním území bývalých Svěbořic registrujeme necelou desítku poloh s výskytem ojedinělých broušených nebo štípaných nástrojů (*Peša 2012; Peša – Šrein – Šreinová 2013*), ale pravěká keramika pochází pouze ze dvou z nich, které leží na západním okraji katastru. Poprvé je publikoval J. Waldhauser (1971), ale vzhledem k nepřesným údajům ve starých záznamech Archeologické databáze Čech ARÚ AV ČR je stále vnášen zmatek do vzájemné lokalizace a datace těchto lokalit¹ (naposledy *Dreslerová et al. 2013*, 539).

3.1. Pod Dubovým vrchem

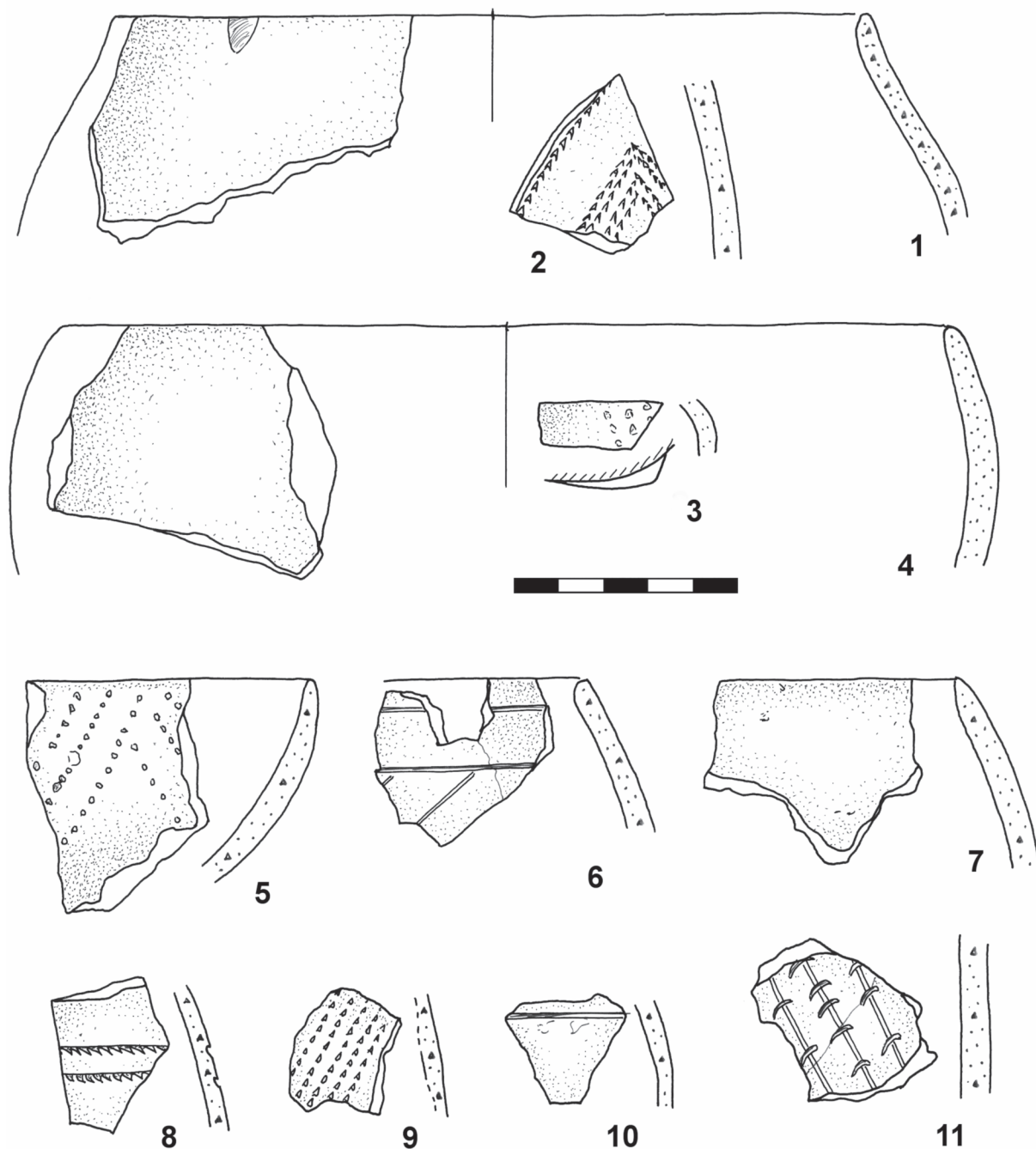
Tuto lokalitu se podařilo objevit vedoucímu libereckých pionýrů Jiřímu Nachlingerovi v roce 1960 (*Waldhauser 1971*, 48–49, obr. 26), tedy v době, kdy byl prostor již součástí výcvikového území. Nejedná se o vlastní Dubový vrch, ale o polohu v jeho jihozápadním sousedství. Nálezový soubor obsahuje 18 fragmentů nádob středního a mladšího neolitu s rytým lineárním a vypíchaným ornamentem bez dalších doprovodných artefaktů. Dnes je celý prostor zčásti zalesněn, zčásti zplanýrován po odstranění vojenských staveb a bez přesné znalosti místa nálezů lokalitu bohužel nelze ověřit. Nedostatek informací znemožňuje interpretovat funkci lokality, i když její poloha v rovinném terénu v n. v. 300–310 m a předpokládaná vzdálenost zhruba 100–300 m od Svěbořického potoka by mohla indikovat existenci sídliště.

Popis zlomků nádob (uloženy pod inv. č. P-7436 v SČM Liberec):

- obr. 2:1. Horní část nádoby o průměru ústí mezi 16 a 18 cm, se zataženým, slabě S-formovaným hrdlem a okrajem, na němž je (náhodný?) otisk prstu. Povrch vně hladký, uvnitř nádoby nerovný a začazený, v materiálu silnější příměs slídy, výpal světle hnědý až šedý (vně 10YR 6/2 podle Munsell²).
- obr. 2:2. Zlomek s vypíchanou výzdobou dvojpíchem ve tvaru krokvice, povrchy oboustranně leštěné, slabá příměs drobné slídy, výpal vně světle hnědošedý (10YR 7/1 až 6/2), uvnitř šedý až tmavě šedý.
- obr. 2:3. Zlomek pravděpodobně z nevýrazného pupku se 3 řadami vpichů, povrchy jsou silně otřelé/omleté, výpal světle šedý (10YR 7/1).
- obr. 2:4. Horní část nezdobené mísovité nádoby o průměru kolem 20 cm, bez příměsí slídy, hladké povrchy, výpal šedý až tmavě šedý s fleky (10YR 5/1 až 4/1, místy 10YR 6/2).
- obr. 2:5. okraj polokulovité mísy s vnější výzdobou trojřadu vpichů ve tvaru krokvice, příměs jemné slídy, výpal vně hnědý (10YR 5/3), na okraji a uvnitř šedý až tmavě šedý, hrana okraje nerovná.
- obr. 2:6. Zatažený okraj s vnější výzdobou rytými páskami, příměs velmi jemné slídy, výpal šedý až tmavě šedý (10YR 5/1 až 4/1).
- obr. 2:7. Zatažený okraj nezdobené nádoby se slabou příměsí slídy a hrubším ostřivem bělavé barvy (kost?) a organiky (póry). Proměnlivá barva výpalu od hnědé (7,5YR 5/3) po odstíny šedé (10YR 5/1 až 4/1).
- obr. 2:8. Splepený zlomek s 2 řadami hustých vpichů, splývající do linek, příměs drobné slídy, výpal tmavě šedý.
- obr. 2:9. Zlomek s 5 řadami vpichů, příměs slídy, výpal uvnitř bledě hnědý (10YR 6/3), uvnitř šedý, s poškozeným povrchem.
- obr. 2:10. Zlomek z výdutě s horizontální linkou (pás?), příměs slídy, výpal šedý až tmavě šedý.
- obr. 2:11. Dva splepené zlomky nádoby s výzdobou přesekávaných linek, příměs slídy, výpal tmavě šedý.
- 3 malé nezdobené zlomky.
- Menší zlomek s přeseknutou linkou, v souboru nenalezen (*Waldhauser 1971*, obr. 26:4).
- Menší zlomek s rytou linkou, v souboru nenalezen (*Waldhauser 1971*, obr. 26:5).

¹ Revize záznamů z okresu Česká Lípa v ADCČ byla dokončena v r. 2014 (V. Peša).

² Vzorník barev Munsell soil color charts. Revised edition 2000.

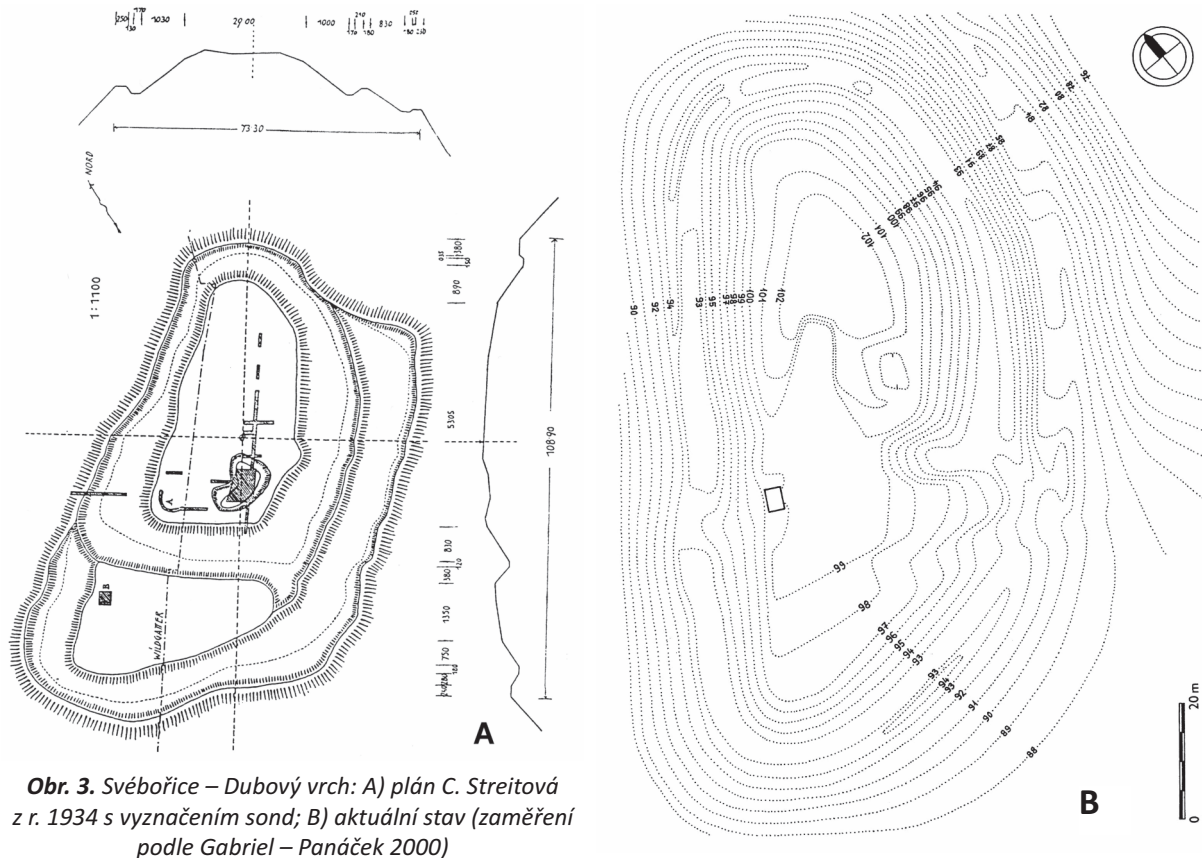

Obr. 2. Keramika z neolitické lokality Svěbořice – „pod Dubovým vrchem“. Všechny kresby nálezů V. Peša

Neolitický soubor obsahuje 16 dochovaných zlomků převážně zdobené keramiky z plaveného materiálu (tab. 1). Ve výzdobě jsou zastoupeny ryté linie (obr. 2:6,10), přesekávané linie (obr. 2:11) a vypichované krovky, které naznačují časový rozsah lokality od IV. stupně kultury s lineární keramikou do starší fáze kultury s vypíchanou keramikou. Soubor je poměrně malý, ale převaha okrajů a zdobených zlomků by mohla naznačovat cílený výběr shromážděných fragmentů.

velikost zlomků cm	neolit	KLPP	
		drsňené	ostatní
0–2	2	0	3
2–4	9	18	29
4–6	3	15	16
6–8	1	6	5
8–10	1	1	3
celkem	16	40	56

Tab. 1. Lokality Pod Dubovým vrchem (neolit) a Dubový vrch (KLPP) – charakteristika keramického souboru

Obr. 3. Svěbořice – Dubový vrch: A) plán C. Streitové z r. 1934 s vyznačením sond; B) aktuální stav (zaměření podle Gabriel – Panáček 2000)

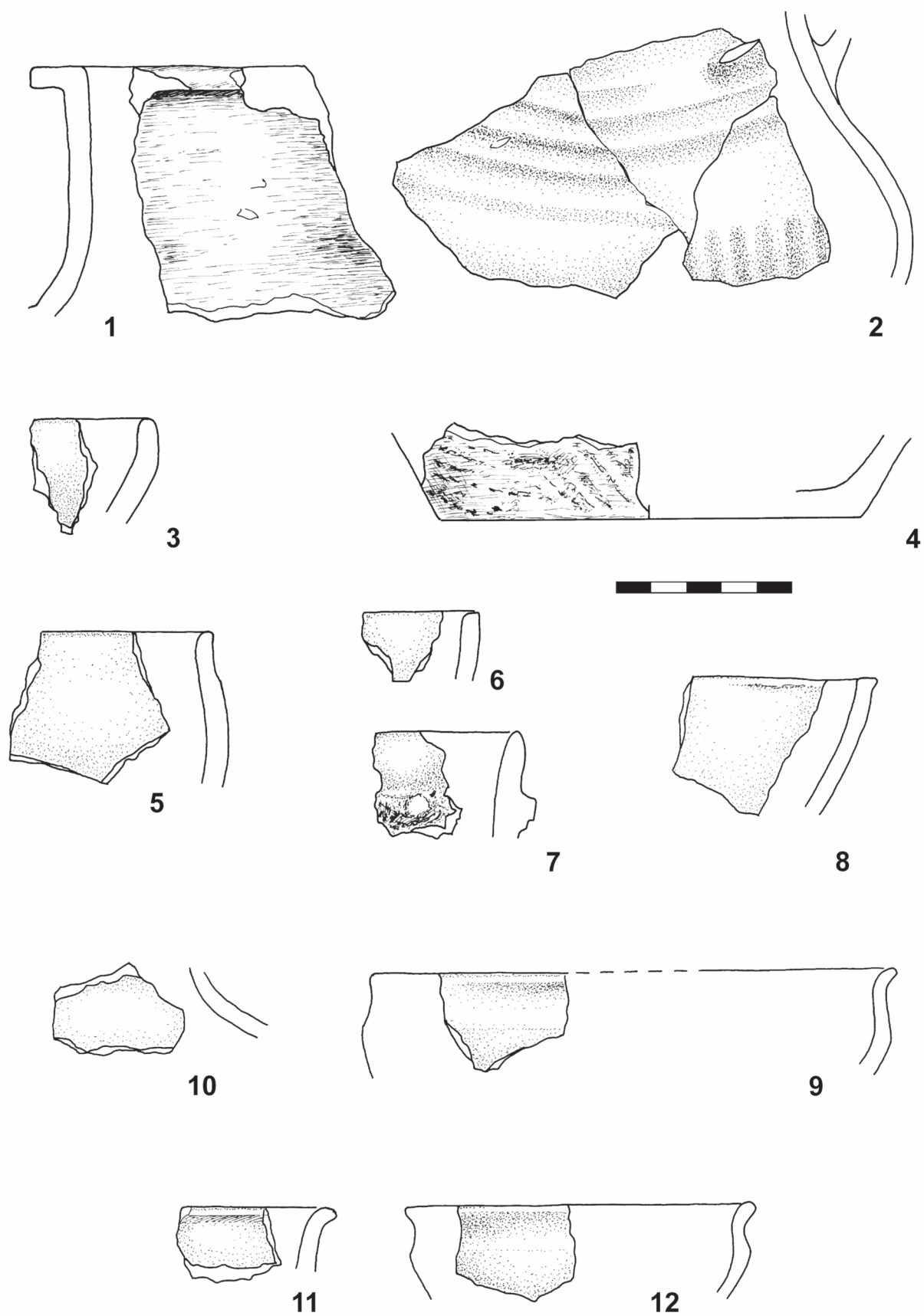
3.2. Dubový vrch

3.2.1. Přehled výzkumů

Lokalitu poprvé uvedl do literatury Edmund Friedrich (1903), podle něhož byl dvojitý val na jižní straně proražen cestou v 19. století. Amatéřské výkopy nejmenovaného mimošského sběratele přinesly nálezy malého pazourkového škrabadla, okraj hrnce a vypálenou mazanici. V r. 1930 byl při dobývání pařezů pod vrchem nalezen kamenný sekeromlat, podle Friedricha se tak naopak stalo na podzim 1932 na louce u potoka jen pár metrů od úpatí vrchu (Streit 1934, 109; Friedrich 1933; Peša – Šrein – Šreinová 2013). V roce 1932 mělo být nalezeno pazourkové škrabadlo, které se snad se sbírkou Karla Suskeho dostalo do městského muzea (Tille 1939/1940, mapa na str. 14a). Někdy v této době při rekreačním pobytu v okolí navštívil lokalitu amatérský archeolog Ing. Emil Gebauer z Jablonecka a při kopání narazil na kulturní jámu, v níž měla být železná spona (podle J. Waldhausera jde o deformovaný železný hřebík – Waldhauser 1971, 36) a zuhelnatělé dřevo (Friedrich b. d.). V Gebauerově sbírce se podle archeoložky Camilly Streitové nacházelo také několik malých zlomků keramiky z „neolitu“ a „doby bronzové“ (Streit 1935, 11). Blíže neznámý výzkum Společnosti pro pravěký výzkum severních Čech, při němž byly „na hradišti zjištěny střepy z prvního a třetího století po Kristu, uhlí a spálené kosti lidské, zuhelnatělý kus roubení“ (Š. 1933–34), patrně souvisí s pokračováním výzkumných aktivit E. Gebauera na lokalitě v letech 1932–1934, ale míra věrohodnosti této Šimákovy – zřejmě převzaté – zprávy se zdá být značně zkrácená s ohledem na celkové poznatky o lokalitě. Již v roce 1934 na Dubovém vrchu archeologicky působila C. Streitová z pražské německé university, která vedla několik sond napříč areálem středověkého opevnění a zanechala první archeologickou dokumentaci lokality (Streit 1935, foto výkopů viz NZ č. j. 1751/52 v ARÚ AVČR Praha). V její publikované zprávě se však žádné pravěké nálezy nebo nálezové situace neuvádějí, snad tedy zachytila pouze středověké vrstvy. To je ovšem zajímavý fakt s ohledem na značný rozsah jejích sond napříč celým vrcholem (obr. 3).

3.2.2. Nálezy

Většina výše jmenovaných nálezů není s výjimkou neolitického sekeromlatu dochována, anebo je neumíme ztotožnit s dochovaným souborem v SČM Liberec, který pochází z předválečného muzea v Jab-

Obr. 4. Svěbořice – Dubový vrch: keramika mladší doby bronzové až doby halštatské (lužická kultura, „českolipská skupina“ billendorfské kultury)

lonci nad Nisou, kam E. Gebauer a „jeho“ výzkumný spolek nálezy uložil. K dispozici je soubor 96 pravěkých zlomků nádob. V době po r. 1945 žádné další pravěké nálezy objeveny nebyly. Souboru si jako první povšiml E. Plesl (1967, 99–100), ale jeho ilustrace jsou velmi nepřesné až zavádějící (např. „etážovitá nádoba“ je ve skutečnosti typickou kónickou billendorfskou profilací). Podrobněji se souborem zabýval J. Waldhauser (1971) v rámci Gebauerovy pozůstalosti a rozlišil dva časové horizonty. Do horizontu „mladšího eneolitu“ zařadil kolem 50 zlomků s drsnějším voštinovitým charakterem a zbytek souboru datoval do „lužické kultury lidu popelnicových polí“, a to pravděpodobně do jejího III. stupně.

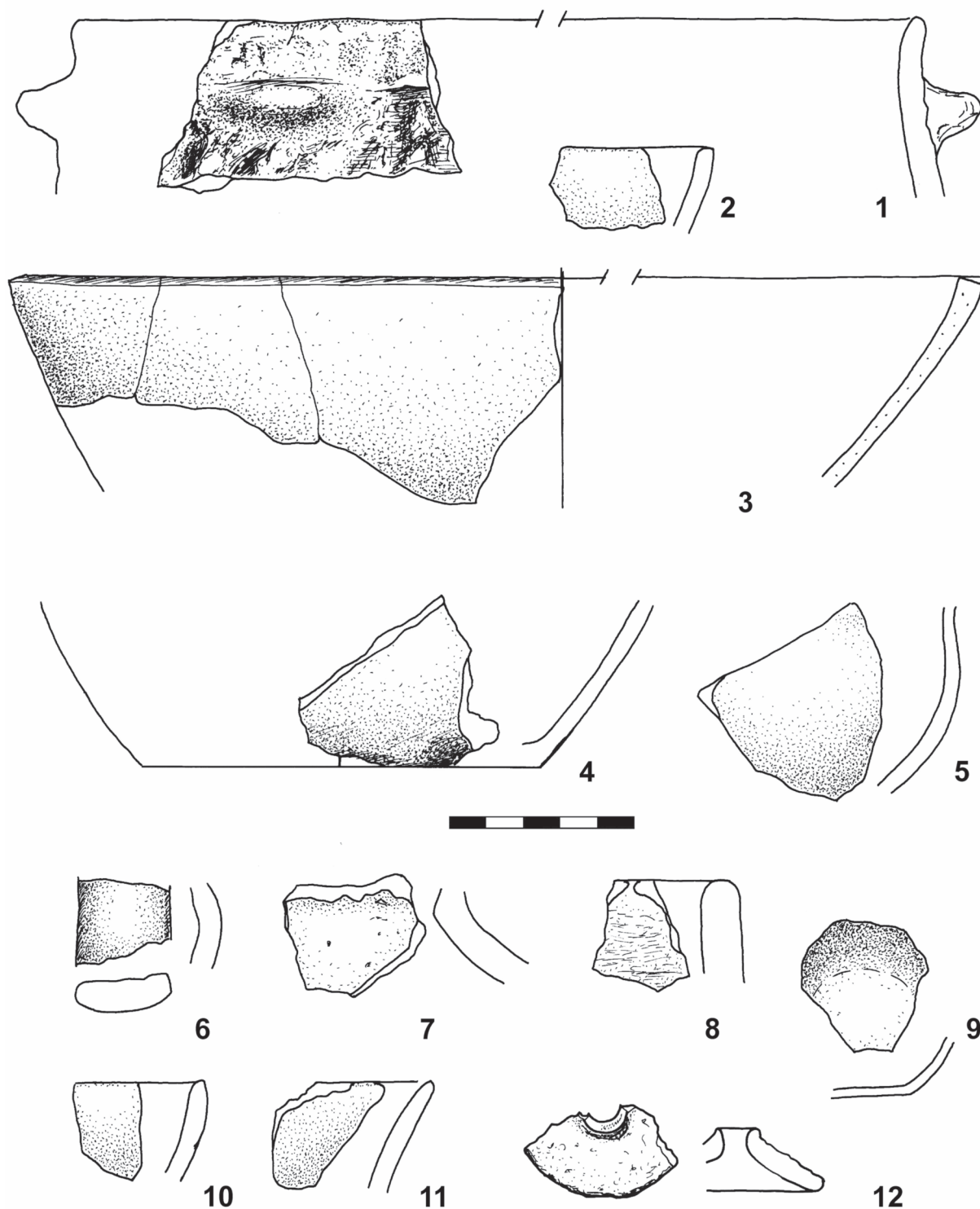
Soubor obsahuje 17 zlomků z okrajů, 1 zlomek dna, 1 ucho, 3 zlomky s výzdobou žebrováním a 2 zlomky s plastickými doplňky. Tři fragmenty jsou opálené. Celkem z lokality pochází 96 zlomků, z nichž 40 (tj. 42 %) je drsněných (tab. 1).

Popis keramiky, uložené v SČM Liberec:

- obr. 4:1. Fragment válcovitého hrdla hrnce s rovně vytaženým okrajem, vně povrch nehlazený, světle hnědošedý (Munsell 10YR 6/2), uvnitř zaleštěný, šedý až tmavě šedý; inv. č. P-7427.
- obr. 4:2. Tři zlomky z horní části amfory s ostřejší výduť, uchem a horizontální i vertikální žlábkovanou výzdobou. Materiál jemně slídnatý, vnější povrch hladký bez dochovaného lesku, tmavě šedý (7,5YR 4/1), vnitřní je přehlazený s ponechanými póry, zčásti pokryt vysráženým CaCO₃; inv. č. P-85 a P-7427.
- obr. 4:3. Okrajový zlomek s povrchy hladkými, se stopami přeštěnění, výpal šedý až šedohnědý (10YR 5/1–5/2); inv. č. P-7427.
- obr. 4:4. Fragment dna s vnější stěnou s „taženým“ drsněním, které je zčásti zahlazené; inv. č. P-7427.
- obr. 4:5. Okraj nádoby s mírnou S-profilací, povrch oboustranně leštěný, tmavě šedý; inv. č. P-84.
- obr. 4:6. Jednoduchý okraj hnědého výpalu (7,5YR 5/4); inv. č. P-103.
- obr. 4:7. Okrajový zlomek s vnějším, hrubě tvarovaným výčnělkem, uvnitř povrch hladký, výpal tmavě šedý; inv. č. P-84.
- obr. 4:8. Okraj mísy rovně zakončený, oboustranně leštěný, tmavě šedý až kovově šedý (7,5YR 4/1); inv. č. P-84.
- obr. 4:9. Hlubší mísa s odsazeným podhrdlím a nepravidelně vytaženou hranou okraje, průměr do 15 cm, povrchy kovově lesklé; inv. č. P-84.
- obr. 4:10. Tuhovaný zlomek z plecí pod hrdlem, patrně z amforovité nádoby; inv. č. P-84.
- obr. 4:11. Okraj s vytaženou hranou, povrchy kovově lesklé; inv. č. P-84.
- obr. 4:12. Fragment koflíku/misky s odsazeným podhrdlím a vytaženou hranou okraje, povrchy kovově lesklé, průměr ústí 10 cm; inv. č. P-84.
- obr. 5:1. Fragment okraje zásobnicové nádoby o průměru mezi 30 a 35 cm s obdélným výčnělkem 2 cm pod okrajem. Vnější povrch je hrubě drsněný s hlubokými rýhami, vnitřní včetně okraje je hrubý bez vyhlazení, výpal tmavě šedý; inv. č. P-107.
- obr. 5:2. Okrajový zlomek mísy, povrch oboustranně hladký, barva hnědá (7,5YR 5/4); inv. č. P-87.
- obr. 5:3. Několik okrajových zlomků velké mísy s rovně seřízlým okrajem, průměr ústí kolem 30 cm. Povrch původně hladký, nyní silně otřelý až omletý, měkčího výpalu červenavě béžové barvy (7,5YR 6/6), v ostřivu slabá příměs slídy; inv. č. P-87.
- obr. 5:4. Část dna o průměru podstavce 11 cm, povrch vně leštěný, hnědý (7,5YR 4/3–4/4), uvnitř hladký, červeno-hnědý (2,5YR 4/3); inv. č. P-107.
- obr. 5:5. Část koflíku (?) mírně S-profilace bez dochované hrany okraje a dna, šířka hrdla 7,5 cm, povrch oboustranně hladký, tmavě šedý (původně snad kovově lesklý); inv. č. P-86.
- obr. 5:6. Páskové ucho o šířce 2,5 cm, výpal tmavě šedý (10YR 4/1); inv. č. P-107.
- obr. 5:7. Zlomek s ostřejším lomem podhrdlí patrně amforovité nádoby silnějších stěn (8 mm), vně povrch tmavě šedý, hladký (10YR 4/1), uvnitř hrubě zahlazený (10YR 5/3); inv. č. P-107.
- obr. 5:8. Silnostěnný jednoduchý okraj (10 mm), povrch vně hrubý, světle žlutohnědý (10YR 6/4), uvnitř zahlazený, tmavě šedý včetně hrany okraje; inv. č. P-103.
- obr. 5:9. Spodní část tenkostěnné malé nádoby (2–3 mm) o průměru dna ca. 4 cm, povrch oboustranně hladký, vně se stopami leštění, výpal tmavě (hnědo-)šedý (10YR 4/1–4/2); inv. č. P-86.
- obr. 5:10. Okrajový zlomek mísy, povrch původně zřejmě hladký, poté druhotně přepálený, hnědé až červenohnědé barvy (7,5YR 5/4 až 5YR 5/4); inv. č. P-103.
- obr. 5:11. Zlomek nálevkovitě rozevřeného okraje, povrchy oboustranně hlazené až přeštěněné, výpal hnědý (7,5YR 5/2–5/3); inv. č. P-103.
- obr. 5:12. Část miniaturní pokličky nebo fragmentu vykuřovadla s horním otvorem (v literatuře uváděno i jako přeslen), vyrobena z hlíny s hrubým ostřivem bez další úpravy povrchů, výpal převážně šedý, místy nahnědlý (vně 7,5YR 5/1, uvnitř 7,5YR 6/1–6/3); inv. č. P-87.

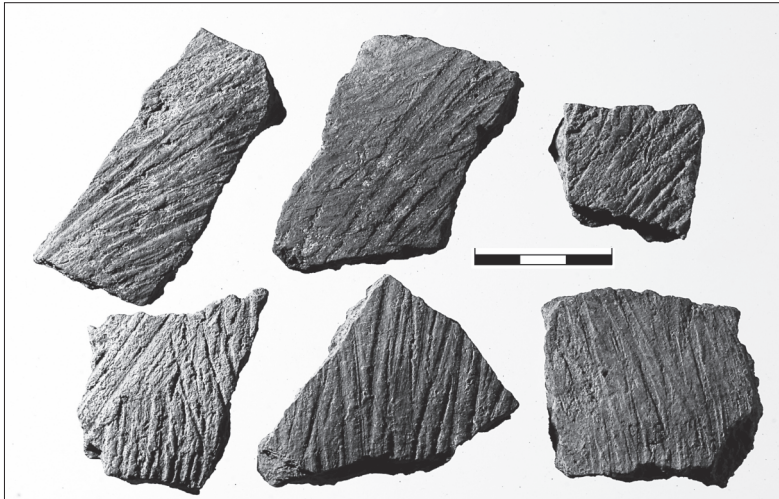
3.2.3. Vyhodnocení nálezů a diskuze k interpretaci lokality

Soubor keramiky odpovídá rámcově chronologickému rozsahu od stupně Ha A do Ha C. Některé zlomky řadíme spíše do lužické kultury mladší až pozdní doby bronzové – např. vodorovně vytažený okraj hrnce s válcovým hrdlem (obr. 4:1) a amforovitou nádobu s výzdobou pomocí žlábků, charakteristickou pro stupně Ha A2 až Ha B1 (obr. 4:2). Výčnělky pod okrajem hrnců ukazují na období počínaje

Obr. 5. Svěbořice – Dubový vrch: keramika mladší doby bronzové až doby halštatské (lužická kultura, „českolipská skupina“ billendorfské kultury)

Ha B (obr. 4:7; 5:1). Některé fragmenty mís, misek a šálků s obecnou profilací doby popelnicových polí jsou kvalitně provedené, s úpravou povrchu do tmavého kovového lesku (obr. 4:8–9, 11–12; 5:5), nebo přímo tuhované (obr. 4:10). Přesnější datování souboru ovšem zůstává nejisté, protože chybí nádoby úžeji datovatelné buď pouze do Ha A, nebo Ha C/D1 – v úvahu proto připadají dvě varianty datace: 1. Nálezy vypovídají o událostech delšího časového období ve výše uvedeném intervalu od mladší doby bronzové po dobu halštatskou. 2. Zastoupen je pouze horizont Ha B s tvary chronologicky staršími i mladšími.

Obr. 5a. Svěbořice – Dubový vrch: drsněná keramika mladší doby bronzové až doby halštatské. Foto Vladimír Štěpánský (VMG ČL)

připouští dataci jak do eneolitu, tak do období popelnicových polí (obr. 5:1). Drsnění prováděné organickým materiálem ovšem známe ze severu Čech také. Z řady skalních převisů na Českolipsku a v Labských pískovcích pocházejí právě z časového horizontu kultury lužické až billendorfské (ovšem bohužel opět bez přesnějšího rozlišení; Jenč – Peša 2003; Peša – Jenč 2007, ostatní nepublikované) obdobně drsněné nádoby, jejichž drsnění bývá na rozdíl od eneolitu více či méně přehlazeno či dokonce přešetřeno. Právě takové zlomky tvoří část souboru z Dubového vrchu. Přítomnost eneolitické složky v souboru omezenou pouze na několik atypických drsněných zlomků proto pokládáme za značně nejistou a vedou nás k tomu i další, níže uvedené poznatky.

Při posuzování lokality na Dubovém vrchu je třeba vzít v úvahu také nálezové okolnosti a míru jejich věrohodnosti, tedy především schopnost nálezců rozeznat pravěké a vrcholně středověké artefakty, z nichž ty druhé pocházejí ještě z předkolonizačního horizontu, resp. z doby před rozšířením světlé malované keramiky. Z tohoto pohledu o nejstarších amatérských nálezích z prvních desetiletí 20. století nelze říci nic určitého. „Pazourkové škrabadlo“ nalezené roku 1932 mohlo být eventuálně i středověkým křesadlem nebo pseudoartefaktem, kterých se v povodí Ploučnice vyskytuje značné množství vzhledem k existenci čela glaciálního ledovce v Lužických horách. Naproti tomu by autenticitu nálezů mohl podporovat fakt, že K. Suske, v jehož sbírce se pazourkový artefakt nacházel, se o archeologii intenzivně zajímal a o deset let později se stal místním zmocněncem pro památkovou péči (Peša 2012). Z výzkumů E. Gebauera se žádná dokumentace nedochovala (byla-li nějaká prováděna) a zpochybnění souvislosti dochovaných nálezů s naší lokalitou³ zabraňuje pouze osobnost C. Streitové. Ta se totiž o Dubový vrch zajímala patrně na základě Gebauerových objevů, jak svědčí úzká chronologická návaznost obou výzkumů v rámci jediného roku 1934. Obtížně vysvětlitelnou zůstává otázka, proč Streitová neobjevila (nebo jen v článku nezmínila?) žádnou pravěkou keramiku ze své rozsáhlé sondáže napříč vrcholem. Její nálezy se bohužel rozptýlily mezi několik institucí a dnes je známa jen část z nich, omezující se na středověkou keramiku.

Množství nálezů a jejich prostorový rozsah vyvolávají otázku funkce lokality. Zdá se pravděpodobné, že zhruba stovka keramických fragmentů období popelnicových polí z Gebauerova výzkumu pocházela z malého prostoru, a že tedy na vrcholu nebyla souvislejší pravěká kulturní vrstva. Samotný plochý vrchol není velký – přibližně 30–40 × 90 m, tj. mezi 0,27 a 0,36 ha. Pokud bychom uvažovali o neopevněném „výšinném sídlišti“, k takto malé ploše stěží nacházíme soudobé analogie. Prakticky by se na vrchol vešel nejvýše jeden až dva menší dvorce, ovšem za předpokladu existence sídlištního horizontu. Zdá se málo pravděpodobné, že v případě většího rozsahu kulturní vrstvy by Streitová na pravěké nálezy nenarazila, a coby profesionální archeoložka by je zcela jistě rozeznala od středověkého materiálu, což nemusel být případ E. Gebauera. Pokud tedy byly nálezy kultury lužických popelnicových polí skutečně soustředěny jen na omezené ploše, lze o sídlištní vrstvě, a tím zároveň o funkci lokality jako obytného prostoru, pochybovat. Konkrétními fakty není doložitelný ani model kulturního využití místa s výjimkou samotné polohy na vrcholu malého kopce. Podíl užitkové a stolní keramiky je

³ Keramika má vzhledem k povrchové lokalitě až překvapivě dobře zachovalé povrchy se zbytky leštění.

přibližně vyrovnaný a žádné mimořádné předměty (s výjimkou miniaturní pokličky či fragmentu vykuřovadla; obr. 5:12) nejsou k dispozici. Můžeme tedy shrnout, že na základě současných archeologických poznatků a metod není bližší interpretace lokality a její funkce možná.

Jaký je potenciál Dubového vrchu pro případný revizní výzkum? Již první pohled na plán publikovaný roku 1935 C. Streitovou (obr. 3:A) ukazuje, že současný stav je podstatně odlišný a že lokalita byla padesátiletou existencí vojenského prostoru těžce poznamenána. Příčný příkop zcela zanikl a je patrně zastavěn jakýmsi kolektorem (obr. 6). K jeho zarovnání a zavezení byl použit materiál z malého předhradí a z větší části jádra pozdějšího středověkého hradu. Uchráněna byla patrně pouze severní třetina vrcholu, která je dnes oddělena asi metr vysokým schodem od zbylé plochy, jejíž povrch tvoří hrubozrnný podložní písek bez hrabanky (obr. 7). Lze tedy konstatovat, že přibližně tři čtvrtiny rozlohy plochého vrcholu byly ve 2. polovině 20. století zcela zbaiveny holocénních sedimentů, které jsou snad nahrnuty do zasypávaného příkopu. To potvrdil i systematický detektorový průzkum organizovaný archeologickým pracovištěm Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě v říjnu 2009, který na vrcholu nezaznamenal žádné nálezy, které by předcházely vzniku vojenského prostoru – a to včetně zdánlivě málo porušené severní části. Zdá se tedy, že pravděpodobnost zachycení existující a málo porušené nálezové situace je dnes již minimální.

Obr. 6. Svěbořice – Dubový vrch: pohled od západu na novodobě zasypávaný příčný příkop. Foto V. Peša 2009

Obr. 7. Svěbořice – Dubový vrch: pohled napříč plochým vrcholem od severu k jihu, vlevo původní úroveň terénu. Foto V. Peša 2009

4. LOKALITY V SÍDELNÍM KONTEXTU

Nejpozoruhodnější skupinou nálezů jsou fragmenty ze středního neolitu, díky nimž Svěbořice představují nejsevernější českou lokalitu lineární keramiky, resp. šareckého stupně (obr. 8). Nejbližší lokality tohoto období se nacházejí v sídelní oblasti horního Pojizeří mezi Turnovem a Mnichovým Hradištěm ve vzdálenosti 16–25 km jihovýchodním směrem (např. Dneboh-Hrada, Turnov-Maškovy zahrady; Pleslová-Štiková 1981; Prostředník – Šída 2010; Prostředník et al. 2010) a na západ je nejbližší k povrchové lokalitě u Blíževdel a skalnímu převisu Heřmánky I (Jenč – Peša 2000; 2003) ve vzdálenosti 27 km, jimiž začíná sídelní region Úštěcka a Litoměřicka (Zápotocká 2009). Lokality kultury s vypíchanou keramikou jsou v severních Čechách rovněž vzácné, ale ve srovnání se středním neolitem jich začíná přibývat (Peša 2015). V případě sídliště platí situace obdobná předchozímu období – nejbližší je z Dubového vrchu do středního Pojizeří (např. Dneboh-Hrada, Kněžmost, Příšovice, Přepeře u Turnova, Ohrazenice, Turnov-Maškovy zahrady; přehled s lit. Jenč – Peša 2000; Prostředník – Šída 2010) a k západu do Stvolínek (27 km; Zápotocká 1999). Nálezy kulturních vrstev pod skalními převisy jsou ale blíže – Západní vyhlídka na úpatí Malého Bezdězu necelých 15 km (Svoboda – Peša – Jenč 2001) a v rámci sídelní geografie výrazně excentrická lokalita Jeřmanská skála na Ještědském hřebenu 13 km (Kaván 1964). Pohyb lidí napříč krajinou (ať osídlenou, nebo neosídlenou) dokládá mnoho broušených nástrojů, z nichž některé jsou neolitického stáří a mohou vypovídat o aktivitách již v této době, pokud nebereme v úvahu možnost jejich druhotného využití v pozdějším období. Výraznější kumulace broušené industrie, které mohou indikovat stálejší osídlení, jsou ještě blíže – mezi 6 a 7 km: na západním okraji Mimoně a na katastru bývalé obce Židlov v Ralsku (Peša 2012; Peša – Šrein – Šreinová 2013; obr. 8).

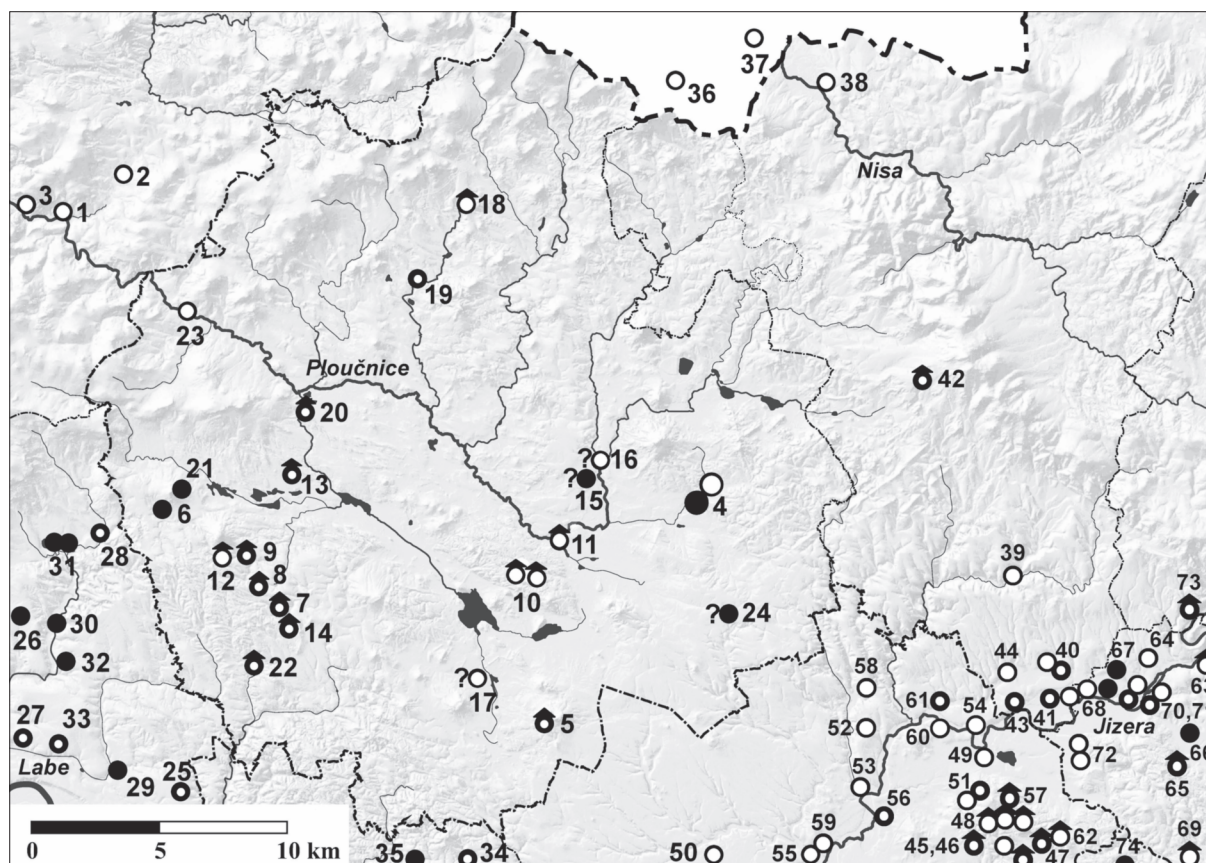
Do eneolitu se hlásí broušené nástroje z východní části katastru Svěbořic a také z dalších bývalých katastrů obcí na území dnešního Ralska (Peša 2012; Peša – Šrein – Šreinová 2013). Nejbližší nálezy keramiky jsou 8 km západně pod pískovcovým převisem Lakota na katastru Boreček, náležejí do mladší etapy kultury nálevkovitých pohárů (Svoboda – Peša – Jenč 2001). Pokud bychom soudili z hustoty výskytu broušené industrie, bylo osídlení nebo využívání regionu Mimoňska v eneolitu mnohem intenzivnější než v předchozím neolitu. Prokazatelné sídlištní lokality však stále chybí, nejbližší se nacházejí opět v Pojizeří (např. Dneboh-Hrada; Pleslová-Štiková 1981). Řadit k těmto lokalitám Dubový vrch u Svěbořic je nepravděpodobné.

Období popelnicových polí mladší doby bronzové až halštatské připomíná charakterem lokalit eneolit. Kromě ojedinělých nálezů bronzových předmětů (nejbližší 4 km na úpatí hory Ralsko) pocházejí bezpečné doklady krátkodobých aktivit s výskytem keramických nádob především ze skalních převisů, z nichž nejbližší se nacházejí v Dlouhém dolu v Kumerských vrších (11 km; Svoboda ed. 2003) a k severovýchodu již zmíněná Jeřmanská skála na úbočí hory Ještěd. Záchraný archeologický výzkum při adaptaci bývalého špitálu u Božího hrobu v Mimoni na městské muzeum v r. 2009 (P. Jenč) přinesl ojedinělý nález pravěké keramiky, s největší pravděpodobností z doby bronzové nebo halštatské (intruze ve středověké vrstvě pod barokní stavbou). Poloha na spočinku svahu v jihozápadní orientaci u soutoku Ploučnice a Panenského potoka by pro případnou existenci pravěkého sídliště byla jistě příznivá. I kdybychom uvažovali o sekundárním uložení tohoto pravěkého zlomku, původní lokalita by se patrně nenacházela daleko. V současnosti se jedná o první nález tohoto druhu z katastru Mimoneň. K Dubovému vrchu je odsud 6 km. Nejvýznamnější lokalita lužické kultury – hradní skála ve Sloupu (Jenč – Peša 2000; Mildeová 2012) – leží 18 km severozápadně a k podobnému, ale významnějšímu výšinnému osídlení v Oybinu v Žitavských horách je to 21 km. Oybin se nachází na okraji hustěji osídlené žitavské pánve se sídlišti i pohřebišti (Oettel 2011a; 2011b) a v Lužických horách v té době pravděpodobně začalo pastevectví, jak naznačuje zejména výskyt jitrocele v pylovém profilu u Mařenic (Kozáková et al. 2015). Přesnější datace nepřilíší početných keramických souborů z pískovcových převisů přináší stejné potíže jako v případě Dubového vrchu, zdá se však, že počítat můžeme spíše s několika časovými fázemi jejich navštěvování. Například převis Donbas u Hradčan nad Ploučnicí jihozápadně od Mimoneň přinesl výrazný soubor zdobené keramiky billendorfské kultury, takže o pohybu lidí v okolí na počátku doby halštatské není pochyb. Nejbližší sídlištní lokality v Pojizeří začínají ve vzdálenosti kolem 15 km (Jivina, Neveklovice; Filip 1947), jádro sídelního území kolem Jizery je ještě o několik kilometrů dál (např. Mnichovo Hradiště, Březina n. Jizerou, Dneboh, Svijany, Příšovice, Přepeře, Turnov; Brestovanský 2006; Filip 1947; Jenč 2006; Jenč – Peša 2000; Matoušek – Jenč – Peša 2005; Nechvíle 2004; Pleslová-Štiková 1981; Prostředník 2009; Prostředník – Šída 2010; Waldhauser 2006; obr. 8).

5. ZÁVĚR

Dvě lokality s výskytem pravěké keramiky na katastru bývalé obce Svěbořice v Ralsku představují podle současných poznatků solitérní místa vzdálená 20 až 30 km od nejbližších sídelních oblastí, kterými bylo horní Pojizeří, Úštěcko s přesahem na západní Českolipsko a v době popelnicových polí také Žitavsko v oblasti dnešního „Trojzemí“. Keramiku středního a mladšího neolitu z rovinné polohy mezi Dubovým vrchem a potoční nivou (objevena 1960) můžeme s ohledem na charakter lokality hypoteticky přiřadit k „sídlišti“, které zatím čeká na své znovuobjevení a přesnou lokalizaci. Že byl tehdy navštěvován i Dubový vrch, dokládá mladoneolitický sekeromlat nalezený na jeho úpatí nebo úbočí počátkem 30. let 20. století, prokazatelné neolitické nálezy však z vrcholu doloženy nejsou. Lokalita pod Dubovým vrchem představuje nejsevernější výskyt nálezů mladé lineární keramiky – šáreckého stupně v Čechách.

Soubor pravěké keramiky z Dubového vrchu (celkem 96 zlomků) obsahuje hlazenou a leštěnou stolní keramiku i užitkové tvary, u 42 % s drsnějším povrchem. Soubor keramiky odpovídá rámcově chronologickému rozsahu od stupně Ha A do Ha C, tedy lužické a billendorfské kultuře. Přesnější datování souboru ovšem zůstává nejisté, protože chybí nádoby buď datovatelné pouze do Ha A, nebo do Ha C/D1 – v úvahu proto připadají dvě chronologické varianty: 1) Nálezy vypovídají o událostech delšího časového období ve výše uvedeném intervalu od mladší doby bronzové po dobu halštatskou. 2) Zastoupen je pouze horizont Ha B s tvary chronologicky staršími i mladšími. Ve prospěch druhé možnosti může vypovídat torzo amforovitě nádob z intervalu Ha A2 – Ha B1, zatímco čistě „halštatskou“ keramiku postrádáme. Na rozdíl od staršího názoru J. Waldhausera (1971) se nepřikláníme k zařazení drsněných zlomků do samostatné eneolitické etapy, neboť k nim postrádáme další indicie mezi ostatními tvary souboru. Dalším argumentem proti eneolitickému stáří části souboru jsou nálezové okol-

Obr. 8. Sídlní kontext Svěbořic v neolitu (černé body) a mladší době bronzové až halštatské (Ha A – Ha D1) s vyznačením významnějších lokalit s výskytem keramiky. Symbol kruhu se štiřkou označuje skalní dutiny (jeskyně, převisy, příčné perforace skalních hmot).

Katastry lokalit: **okres Děčín** – 1. Benešov nad Ploučnicí, 2. Horní Habartice, 3. Malá Veleň (Jedlka); **okres Česká Lípa** – 4. Svěbořice, 5. Bezděz (Západní vyhlídka), 6. Blíževedly, 7. Lhota u Dřevčic (Máselník I a II), 8. Heřmánky (Šídelník), 9. Heřmánky (I), 10. Hradčany nad Ploučnicí (Uhelná rokle II a III), 11. Hradčany nad Ploučnicí (Donbas), 12. Hvězda pod Vlhoštěm (U jezírka), 13. Kvitkov u Č. Lípy (Sněhurka), 14. Lhota u Dřevčic (Stará skála), 15. Mimoň (vlakové nádraží), 16. Mimoň (Boží hrob), 17. Obora v Podbezdězí, 18. Radvanec (Údolí samoty), 19. Sloup v Čechách, 20. Sosnová (Pod zubem), 21. Stvolínky, 22. Zátyní (údolí Lešnice), 23. Žandov, 24. Židlov v Ralsku (dnes k. ú. Kuřívody a Jabloneček); **okres Litoměřice** – 25. Brocno, 26. Břehoryje, 27. Hoštka, 28. Lukov u Úštěku (chmelnice), 29. Radouň u Štětí, 30. Rochov u Tetčiněvsi, 31. Úštěk (cihelna, pole za čerpací stanici), 32. Vědllice, 33. Velešice u Hoštky; **okres Mělník** – 34. Lobeč u Mšena (V od obce, Pustý sad), 35. Mšena; **Landkreis Görlitz, Německo** – 36. Oybin, 37. Zittau; **okres Liberec** – 38. Hrádek nad Nisou, 39. Chvalčovice (Klamorna), 40. Pěňčín, 41. Příšovice (VGP, Na Cecilce a další polohy), 42. Rozstání p. Ještědem (Jeřmanská skála), 43. Svijany (Na skalce, zámecká zahrada, Z od pivovaru, SV od obce), 44. Svijanský Újezd; **okres Mladá Boleslav** – 45. Boseň (V průchodě), 46. Branžež (u obecního úřadu, Nová Ves), 47. Branžež a Suhrovice (Kurandovská jeskyně, Oko, Berča, Táborové abri, Malá latrina), 48. Branžež a Mužský (jesk. na Smrkovci, Velký Pelíšek, Nad Rovery I a II, Uňo, Velký Mamučák, Zakopaná – Hejlovka), 49. Březina u Mnich. Hradiště (býv. cihelna, u rybníku), 50. Čistá u Ml. Boleslavi (za býv. JZD / U obrázku), 51. Dneboh a Olšina (Hrada a Klamorna, Kavčina, Olšina u č. p. 42), 52. Jivina (býv. cihelna), 53. Klášter Hradiště n. Jiz. (ostroh býv. cisterciáckého kláštera – pivovar, SV od pivovaru), 54. Loukovec/Loukov u Mnich. Hradiště, 55. Malá Bělá, 56. Mnichovo Hradiště a Veselá u Mnich. Hradiště (u sv. Vojtěcha, Nad maliním/u ČOV, býv. LIAZ), 57. Mužský a Žďár u Mnich. Hradiště (Profil nad Krtolou, Portál na Chodové, Sklep na Chodové, V Kotli), 58. Neveklovice, 59. Nová Ves u Bakova n. Jiz., 60. Podolí u Mnich. Hradiště (Kruhy n. Jizerou), 61. Sovenice u Mnich. Hradiště, 62. Srbsko (Sokolka, Kopřivák I); **okres Semily** – 63. Bělá u Turnova (Dvojitá brána u Rohlin), 64. Daliměřice (prům. zóna Turnov-Vesecko), 65. Karlovice (Čertova ruka, Abri pod Pradědem), 66. Mašov u Turnova (Valdštejsko), 67. Ohrazenice u Turnova (U Pyrámu), 68. Přepeře u Turnova (několik poloh – např. Sklostroj, rozvojová lok. Přepeře-západ), 69. Troskovice (skal. převisy u rybníku Věžák), 70. Turnov (Nudvojovice – Na bubnu, KAMAX spol. s r.o., býv. cihelna u nádraží), 71. Turnov (Maškovy zahrady, V zátiší, Mariánské náměstí), 72. Všeň (u čp. 11, staveb. projekt Termální ráj); **okres Jablonec nad Nisou** – 73. Ondříkovic (skal. oblast Drábovna – Přední a Zadní Kostel, Jeskyně ryby ad.); **okres Jičín** – 74. Rytířova Lhota.

Mapa P. Jenč a V. Peša

nosti. Pravěkou keramiku objevil pouze E. Gebauer na blíže neznámém místě areálu, ale ve svém deníku podrobněji uvedl jen výzkum středověkého podvalí stavby nad bývalým příkopem (*Waldhauser 1971*). Publikované výsledky větší sondáže C. Streitové žádné pravěké nálezy neuvádějí. Zdá se tedy, že místo nálezů bylo malého rozsahu a setkání dvou chronologicky odlišných etap se i z tohoto důvodu zdá být nepravděpodobné. Omezený nálezový prostor nevypovídá ani ve prospěch sídlištní kulturní vrstvy, nejvýše se mohlo jednat o nějaký objekt (povrch keramiky je převážně dobře zachovaný, zatímco současné písčité podloží je kyselé). Vzhledem k malému rozsahu kolem 0,3 ha lokalita nezapadá ani mezi výšinná sídliště. V současnosti neexistují žádné indicie, které by dovolovaly vyslovit interpretaci nálezů a lokality. Možnosti dalšího revizního výzkumu jsou velmi malé, protože větší část plochy vrcholu byla v době existence vojenského výcvikového prostoru Ralsko zbavena holocenního pokryvu.

PRAMENY A LITERATURA

- Brestovanský, P. 2006:* Žárové pohřebiště z pozdní doby bronzové v poloze „Na Cecilce“, k. ú. Příšovice (Liberecký kraj), *Od Ještěda k Troskám* 13 (29), 260-266.
- Brestovanský, 2007:* Sídliště z mladší doby kamenné, kultury vypíchané keramiky, v Příšovicích (předběžná zpráva k 30. září 2007), *Sborník Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Liberci 2007*, 111-118.
- Dreslerová, D. – Waldhauser, J. – Abraham, V. – Kočár, P. – Křivánek, R. – Meduna, P. – Sádlo, J. 2013:* Bezdězsko – Dokesko v pravěku a laténské sídliště v Oknech, *Archeologické rozhledy* 65, 535-573.
- Filip, J. 1947:* Dějinné počátky Českého ráje. Praha.
- Friedrich, E. b. d.:* Vorgeschichtliche Funde bei Niemes. *Volksanzeiger* (kopie v archivu NZ ARÚ AVČR Praha, č. j. 392/87).
- Friedrich, E. 1903:* Aus Mitgliederbriefen: Niemes, *Mitteilungen des Nordbömischen Exkursions-Klubs* 26, 386.
- Friedrich, E. 1933:* Alttertumsfunde 1932 bei Niemes, *Deutsch Gabeler Zeitung* 8, Nr. 16 (22. 4.), 7.
- Gabriel, F. – Panáček, J. 2000:* Hrady okresu Česká Lípa. Praha.
- Hralová, J. 1962:* Das lausitzer Gräberfeld in Malá Bělá. *Fontes archaeologici Pragenses* 5. Pragae.
- Jenč, P. 2006:* Soupis speleoarcheologických lokalit Českého ráje – terénní průzkum a evidence nálezů v letech 1992–2003, 1. část. In: Jenč, P. – Šoltysová, L. (eds.), *Pískovcový fenomén Českého ráje*. Turnov, 117–156.
- Jenč, P. – Peša, V. 2000:* Nejstarší osídlení severních Čech. Česká Lípa.
- Jenč, P. – Peša, V. 2003:* Využívání severočeských převisů v pravěku a historickém období. In: Svoboda, J. (ed.), *Mezolit severních Čech. Komplexní výzkum skalních převisů na Českolipsku a Děčínsku, 1978–2003. Dolnověstonické studie* 9. Brno, 97–104.
- Kaván, J. 1964:* Výzkum přechodného útočiště pod převislou skalou ve Světlé pod Ještědem na okrese Liberec, *Sborník Severočeského musea – Historia* 4, 259–271.
- Kozáková, R. – Pokorný, P. – Peša, V. – Danielisová, A. – Čuláková, K. – Svitavská Svobodová, H. 2015:* Prehistoric human impact in the mountains of Bohemia. Do pollen and archaeological data support the traditional scenario of a prehistoric “wilderness”? *Review of Paleobotany and Palynology*, v tisku.
- Mackovčín, P. – Sedláček, M. – Kuncová, J. eds. 2002:* Liberecko. Chráněná území ČR, sv. III. Praha.
- Matoušek, V. – Jenč, P. – Peša, V. 2005:* Jeskyně Čech, Moravy a Slezska s archeologickými nálezy. Praha.
- Mildeová, M. 2012:* Výšinná lokalita Sloup v Čechách, její vývoj a postavení v pravěku severních Čech. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové.
- Nechvíle, M. 2004:* Všeň na Turnovsku ve světle archeologických nálezů, *Archeologie ve středních Čechách* 8, 655–670.
- Oettel, G. 2011a:* Die archäologische Sammlung der Städtischen Museen Zittau I. Zittau-Görlitz.
- Oettel, G. 2011b:* Steige, Wege und alte Straßen um Zittau, *Zittauer Geschichtsblätter*, Heft 46, 2–37.
- Peša, V. 2012:* Mimoň v pravěku. In: Honců, M. – Peša, V. – Panáček, J. – Smejkal, L., *Mimoň v zrcadle staletí*. Mimoň, 43–83.
- Peša, V. 2015:* Life in the border landscape: Neolithic and Early Aeneolithic rockshelters and settlement patterns in Northern Bohemia/Saxony, *Anthropologie (Brno)* 53, 413–429.
- Peša, V. – Jenč, P. 2007:* Pravěké a historické nálezy z převisů v okolí Vysoké Lípy (sezóna 2005), *Minulosti Českého Švýcarska* 4, 48–56.
- Peša, V. – Šrein, V. – Šreinová, B. 2012:* Kamenná industrie z oblasti Ralska na jihovýchodním Českolipsku, *Archeologie ve středních Čechách* 16, 127–146.

- Plesl, E. 1967: Der Zittauer Weg und seine Bedeutung für die Besiedlung Nordostböhmens in der Zeit der Lausitzer Urnenfelder, Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege 16-17, 93-103.
- Prostředník, J. 2009: Záchranný výzkum sídliště lidu popelnicových polí v Přepěřích u Turnova, Archeologie ve středních Čechách 13, 817-836.
- Prostředník, J. – Šída, P. 2010: Nejstarší dějiny Českého ráje a horního Pojizeří. Turnov.
- Prostředník, J. – Šída, P. – Novák, J. – Bernardová, A. – Komárková, V. – Thér, R. 2010: Turnov – Maškovy zahrady. Příběh prastaré osady na břehu Jizery. Turnov.
- Streit, C. 1934: Funde aus Niemes, Sudeta 10, 108-111.
- Streit, C. 1935: Zwei Hausberge in Nordböhmen, Mitteilungen des Vereines für Heimatkunde des Jeschken- und Isergebirge 29, 5-12.
- Svoboda, J. ed. 2003: Mezolit severních Čech. Komplexní výzkum skalních převisů na Českolipsku a Děčínsku, 1978-2003. Dolnověstonické studie 9. Brno.
- Svoboda, J. – Cílek, V. – Jarošová, L. – Peša, V. 1999: Mezolit z perspektivy regionu: výzkumy v ústí Pekla, Archeologické rozhledy 51, 243-264.
- Svoboda, J. – Peša, V. – Jenč, P. 2001: Pravěké nálezy v okolí České Lípy, Bezdězu, Doks a Ralska-Hradčan, Zprávy České archeologické společnosti – Supplementum 45, 15-17.
- Š. (Šimák, J. V.) 1933-34: Výzkum sev. Čech, Od Ještěda k Troskám 12, 142.
- Tille, J. 1939/1940: Geschichte der Stadt Niemes II. (kronika). Státní okresní archiv Česká Lípa.
- Waldhauser, J. 1971: Archeologický výzkum v severních Čechách I. Liberec.
- Waldhauser, J. 1999: Záchranné archeologické výzkumy na Mladoboleslavsku v r. 1998, Středočeský vlastivědný sborník 17, 87-90.
- Waldhauser, J. (s příspěvkem P. Jenče) 2001: Archeologické nemovité památky Mladoboleslavska. Mladá Boleslav.
- Waldhauser, J. ed. 2006: Soupis archeologických lokalit CHKO Český ráj. Mladá Boleslav.
- Zápotocká, M. 1999: Stvolínky u České Lípy. První dům kultury s vypíchanou keramikou v Čechách, Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity M 4, 61-72.
- Zápotocká, M. 2009: Neolitické sídelní regiony v Čechách (ca 5300-4400 př. Kr.) Region Litoměřicko. Archeologické studijní materiály 18. Praha.

Eine Revision der Funde aus vorgeschichtlichen Fundstellen in Svěbořice im Ralsko-Gebiet, Bez. Česká Lípa

Zwei vorgeschichtliche Fundstellen mit Vorkommen von Keramik im Katastergebiet von Svěbořice in der Region um Ralsko repräsentieren der gegenwärtigen Kenntnis nach solitäre Plätze in einer Entfernung von 20 bis 30 km von den nächstgelegenen Siedlungsgebieten: dem oberen Isergebiet, der Gegend von Ústěm mit dem westlichen Teil der Region um Česká Lípa und in der Urnenfelderzeit auch dem Zittauer Land im „Dreiländereck“. Die mittel- und jungneolithische Keramik aus der Flachlandflur zwischen dem Berg Dubový vrch und der Bachaue (entdeckt 1960) können wir mit Rücksicht auf den Charakter der Fundstelle hypothetisch einer „Siedlung“ zuordnen, die bislang auf ihre Wiederentdeckung und genaue Lokalisierung wartet. Dass damals auch der Berg Dubový vrch besucht wurde, belegt eine jungneolithische Hammeraxt, die an dem Bergfuß oder Berghang anfangs der 1930er Jahre entdeckt wurde. Nachweisbare neolithische Funde sind aus dem Gipfel jedoch nicht belegt. Die Fundstelle unter Dubový vrch repräsentiert das nördlichste Vorkommen der Funde der jüngeren Linearbandkeramik – der Šárka-Stufe in Böhmen.

Der Verband vorgeschichtlicher Keramik aus Dubový vrch entspricht im Allgemeinen dem chronologischen Intervall von der Stufe Ha A bis Ha C, d. h. der Lausitzer und der Billendorfer Kultur. Die genauere Datierung des Verbands bleibt jedoch unsicher und in Erwägung kommen noch zwei Varianten: 1) Die Funde zeugen von Ereignissen einer längeren Zeitspanne im obenerwähnten Intervall von der Jungbronzezeit bis zur Hallstattzeit. 2) Vertreten ist nur der Horizont Ha B mit chronologisch älteren sowie jüngeren Formen. Die Fundstelle war kleinflächig und eine Begegnung zweier chronologisch unterschiedlicher Etappen scheint auch aus diesem Grund zweifelhaft zu sein. Gegenwärtig sind die Möglichkeiten einer Revisionsgrabung bereits sehr beschränkt, denn von dem Großteil der Fläche des Gipfels wurde zur Zeit des Truppenübungsplatzes Ralsko die Holozändecke entfernt.

(Deutsch von Jana Kličová)

Abb. 1. Die Fundstellen Svěbořice – „pod Dubovým vrchem“ und „Dubový vrch“, Bez. Česká Lípa

Abb. 2. Keramik aus der neolithischen Fundstelle Svěbořice – „pod Dubovým vrchem“

Abb. 3. Svěbořice – Dubový vrch: A) Plan von C. Streit aus dem Jahre 1934; B) aktueller Zustand

Abb. 4.–5. Svěbořice – Dubový vrch: jungbronzezeitliche bis hallstattzeitliche Keramik (Lausitzer Kultur, „Česká Lípa-Gruppe“ der Billendorfer Kultur)

Abb. 5a. Svěbořice – Dubový vrch: jungbronzezeitliche bis hallstattzeitliche aufgeraute Keramik

Abb. 6. Svěbořice – Dubový vrch: ein Blick von Westen auf den neuzeitlich verfüllten Quergraben

Abb. 7. Svěbořice – Dubový vrch: ein Blick quer durch den flachen Gipfel von Norden nach Süden

Abb. 8. Siedlungskontext von Svěbořice im Neolithikum (schwarze Punkte) und in der Jungbronzezeit bis Hallstattzeit (Ha A – Ha D1) mit Bezeichnung bedeutenderer Fundstellen mit Vorkommen von Keramik. Das Symbol des Kreises mit Überdachung bezeichnet Felshöhlen